

# **TXINPARTAK**

**19. ALEA**

**(ALE BEREZIA)**

**2009 NEGUA**

**BURDINOLAko berriak**

**Legazpiko Burdin Museoko Lagunen Elkartea  
Asociación de Amigos del Museo del Hierro de Legazpi**



**DIAZ DE AGIRRE LEINUA  
LEGAZPIN**

# EDITORIALA

Txinpartak aldizkariaren bigarren ale berezia da esku artean duzun hau. 2008. urtean Patrizio Etxeberriaren lantegiaren mendeurrenean lehen ale berezia argitaratu genuen “Ehun urteko historia – Centenario de PESA” izenburupean eta Legazpi Seguratik askatu zenetik IV. mendeurreneko ekitaldien barruan aurkeztu genuen, Patriziok Legazpiko historiaren bilakaeran izan duen eragina kontuan hartuta. Oraingoan, ordea, ez dugu inolako urteurrenrik ospatzeko, baina egokia iruditu zaigu Burdinolako kide baten eta laguntzaile baten urteetako lana argitara ematea, gure historia eta ondarea ezagutarazteko egiten duten ahaleginarengatik. Legazpiko **“agirretarren”** jatorria eta bilakaera lantzen dira bertan, adar desberdinen kideak eta ezaugarriak erautsiz.

Egileek beraiek aitortu dutenez “ez da familia boteretsu eta ospetsuen ikerketaian bat, baserriko familia apal batzuena baizik, hots, ondasun gutxi eta premia handiekin aurrera egin zuten familien historia.” Aldi berean, “garai bateko bizimodu, pentsakera eta baloreak ezagutzeko bidea eskaintzen digute: ezkontza hitzarmenetako baldintzak, emakume-emazte-amaren rola, baserrien salerosketak, etxez aldatzearen arrazoia eta abar”. Eta, bukatzeko, hau ere uste dute: “Legazpiko baserrien historia ulertzeko eta idazteko lagungarria izan liteke lan hau”. Gu ziur gaude horretaz.

*Dada la misión de Burdinola de investigar y dar a conocer el patrimonio local nos ha parecido necesario editar el presente número 19 como una revista monotemática cuyo contenido contempla una síntesis del trabajo de investigación llevado a cabo por nuestra socia y colaboradora Eva Aztiria y Miguel Ángel Aguirre Álvarez sobre el origen y desarrollo familiar del apellido “Díaz de Aguirre” en Legazpi.*

*La investigadora legazpiarra Eva Aztiria ha sido la responsable de sintetizar el material investigado, así como, la de los diferentes cuadros genealógicos y su propia elaboración. El material fotográfico aporta una serie de documentos testimoniales de algunos de los componentes de estas ramas familiares entroncadas en su raíz en el apellido “Díaz de Aguirre”.*

*Por último, informamos a nuestros socios y lectores que, este Txinpartak, se convierte en un número “extra” que no altera la publicación semestral de la revista.*

## ATARIKOA



*Joanaztegi baserria Haztegi ikastolatik gora zegoen*

Lan honetan Legazpiko Diaz de Agirre leinuaren hasiera eta garapena azalduko dugu.

Legazpin Agirre leinu ugari daude, hala nola, Agirrebengoa, Agirrekoiko, Agirreplaza, Diaz de Agirre, e.a. Horregatik, ikerketa lana zorrotza, neketsua eta luzea izan da, leinuen artean nahasketarik egon ez dadin eta pertsona bakoitza dagokion leinuan kokatzeko.

“Diaz de Agirre” izen-abizen moduan 8-9 belanaldietan aurkitu dugu, XVI. mende erdialdetik XIX. mende hasiera arte. “Diaz” izenaren zati moduan desagertu eta “Agirre” abizena soilik jartzeko joera nagusitu zen arte.

Diaz de Agirre familia Legazpin zabaltzen joan zen Juandiaztegitik hasi eta Legazpiko beste baserri batzuetara: Mantxola, Ermentaria (Brinkola), Beroki, Biziola, Lakiolabekoa, Eguzkitza, Urtatzazar, Argindeggi, Ibarrola...

Zabalkuntza honetako ezaugarriak hauek dira: egonkortasuna (belaunaldi askotan jarraitu baitzuen) eta gehienak erreneroak zirela. XX. mendearen hasieran horietako askok erosteko aukera izan zuten (Biziola, Argindeggi, Mantxola... guk dakigula)

Lakiolabekoa, Ermentaria goikoa eta Beroki baserrietan, Agirre leinuak belaunaldi askotan eutsi egin bazion ere, XX. mendean zehar galdu egin ziren, arrazoi ezberdinengatik.

Ibarrola baseria berria da (XIX. mendekoa) eta hasiera hasieratik Diaz de Agirre deiturako familia bizi izan zen eta gaur egun ere, Errementaria behe-

koa, Mantxola eta Biziola baserrien antzera, Agirre familiako kideak bizi dira bertan.

Diaz de Agirre leinuko pertsonak nortzuk diren identifikatu ditugu eta dagozkien koadro genealogikoetan kokatu ere. Aipatzeko da, gaur egun, ikertu dugun leinu honen ondorengoak ugariak direla Legazpin eta ostentzeko leinuen ondorengoak gutxiago direla.

Ikerketekin denboran atzera egin dugu idatzizko iturriek aukera eman diguten arte, XVI mendearen erdira arte. Ikerlarioiak atzerago joan ezinaren penaz gelditu gara eta leinuaren hasierari buruzko zalantza eta baieztau ezineko hipotesi ugari gelditu zaigu.

Denboraren beste muturrean, aldiz, ikerketa gaur arte egin arren, datu pertsonalen babeserako dagoen araudia kontutan hartuta, lan honetan argitaratutako datuak XX mendearen erdi artekoak izan dira.

Ikerketa honetan parte hartu dugun ikerlarioiak hauek izan gara: Kontxi Agirre, Tere Madinabeitia, Manuel Salvador, Miguel Angel Aguirre eta Eva Aztiria.

Beste ikerlari, familia honetako ondorengo edo beste irakurlearen batek lan hau osatu edo aberastu dezakeen informazioa izango balu, lana gaurkotzen joateko, biziki eskertuko genioke egileekin harremetan jarriko balitz, hurrengo helbide hauetara idatziz.

**M. Ángel Aguirre Álvarez:** [maguirre@ya.com](mailto:maguirre@ya.com)

**Eva Aztiria Agirre:** [evaztiria@gmail.com](mailto:evaztiria@gmail.com)

# DIAZ DE AGIRRE ABIZENAREN GARAPENA

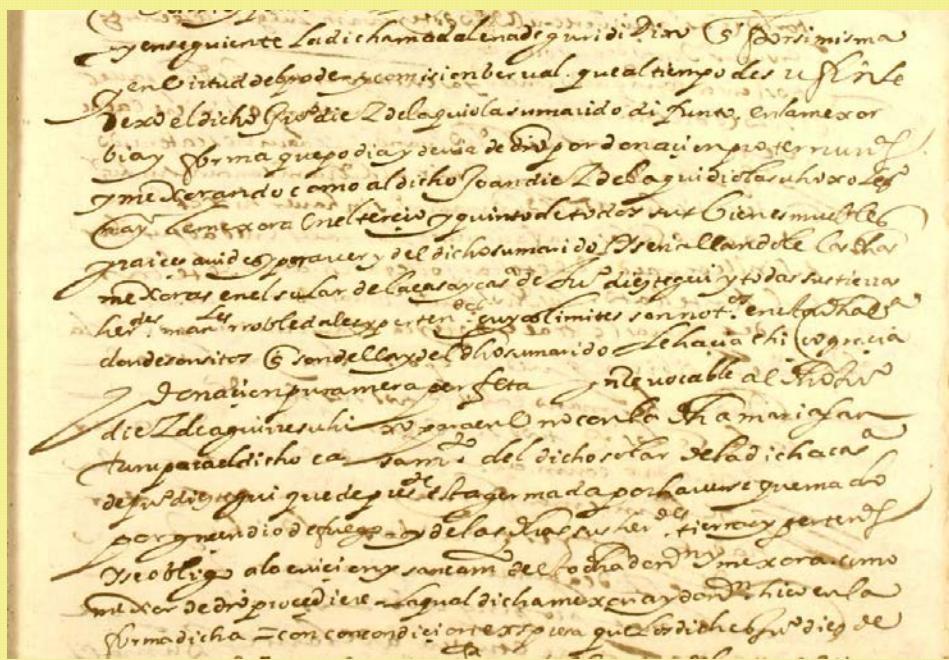
Leinu honetako kideen hasierako informazioa XVI. mendeko erdialdean aurkitu dugu eta orduan *Laquidiola* baserrian bizi ziren. Horregatik, leinuan burua, sakramento erreregistroetan, JOAN DIAZ de LAQUIDIOLA moduan azaltzen da. Bere seme-alabak, *Diez de Aguirre Laquirola* moduan azaltzen dira eta ondorengo belaunaldietan, *Diez de Aguirre*, soilik. Hala eta guztiz ere, familia hau Lakiolan bizi aurretik, **Juandiaztegin** (Juanaztegi) bizi ote zen pentsatzera garamatzan hainbat aztarna daude. Besteak beste, baserriaren izena bera (Juan-Diaz-tegi), eta jabegoa Juan Diaz de Agirreren seme-alabena izan zela. Hauek euren izenean *Juandiaztegui*

(adibidez, *Cathalina Diaz Aguirre de Juandiaztegui*) erabili zuten eta horrela eutsi zioten 2-3 belaunaldiitan.

Juandiaztegi baseria, herritik gertu zegoen, Txartegi eta Muru baserrien artean eta Lakiola baserritik oso urrun. Dokumentuetan azaltzen da Juan-diaztegi erre egin zela (1610-13an baseria hutsik zegoen arrazoi horregatik). Hala ere, ondoren atzera konpondu eta berriz jendea bizi izan zen. 1649an Domingo de Bidaurre bizi zen bertan (familia buru moduan) eta beraz, pentsa dezakegu Diaz de Agirre familia bertan ez zela bizi, jabegoa mantendu arren.

Juandiaztegi baseria XX. menden eraitsi zen eta

## Referencia del estado del caserío Juandiaztegi en 1613 (en el contrato matrimonial de Joanes Diaz de Aguirre y M<sup>a</sup> Santuru de Yturbe)



“... Y en siguiente la dicha Madalena de Guridi dixo que por si misma y en virtud del poder y comision verbal que al tiempo de su fin dexo el dicho Joan Diez de Laquiola, su marido difunto en la mexor via y forma que podia y devia de... por donacion... Y mexorando como al dicho Joan Diez de Laquiola, su hixo, legitimo la mexora en el tercio y quinto de todos sus bienes muebles y raizes avidos y por aver del dicho su marido, y seria dandole las dichas mexoras en el solar de la casa y caseria de Joandiaztegi y todas sus tierras, heredades, manzanales, robledales y pertenecidos cuyos limites son notorios en la dicha Villa donde son sitos y son de ella y del dicho su marido.

=Le hacia e hizo gracia y donación... e irrevocable al dicho Juan Diez de Aguirre, su hixo, para en uno con la dicha M<sup>a</sup> Santuru para el dicho casamiento el dicho solar de la dicha casa de Joandiaztegui que despues de estar germada por haverse quemado por medio de fuego y de las dichas heredades, tierras y pertenecidos y se obligo a la cuicion (?) y saneamiento de la dicha donación y mexora como mexor...procediere...la cual dicha mexora y donacion hizo en la forma dicha=...” (Gipuzkoako Protokoloen Artxibo Historikoa, Oñati: Leg 2178- 17r/20r)

egun, hora oroituz, leku berean, kalearen izena dugu, Juanaztegi kalea.

Edozein eratara, XVI. mendearen erdialdean, Diaz de Agirre familia, Lakiolara bizi izatera pasa zela uste dugu.

XVI. mende bukaeran, Juan Diaz de Agirrek Mantxola baserrria alokatu zuen, baina daturik ez dugu bertan bizi izan zela ziurtatzeko; bai ordea, bere biloba, Martin Diaz de Agirre, 1649ean Legazpin egin zen bizilagunen erroldan bera azaltzen baitzen Mantxolako bizilagun, errenero moduan. Martin Diazen seme baten ondorengoak izan dira Mantxolan gelditu den familia, gaur egun arte, Mantxolako adarra osatuz.

Bere bi biloba, bat Biziola baserrira eta bestea Lakiolabekoa baserrira joan ziren, horrela, beste bi adar osatu zituzten, Biziolako adarra, XXI. mende arte eta bestea, Lakiolabekoko adarra, XX. mende arte. Beste ondorengoa bat, Beroki baserrian bizi zen eta honen ondorengoeak ere XX mende arten bertan egon dira, Berokiko adarra osatuz.

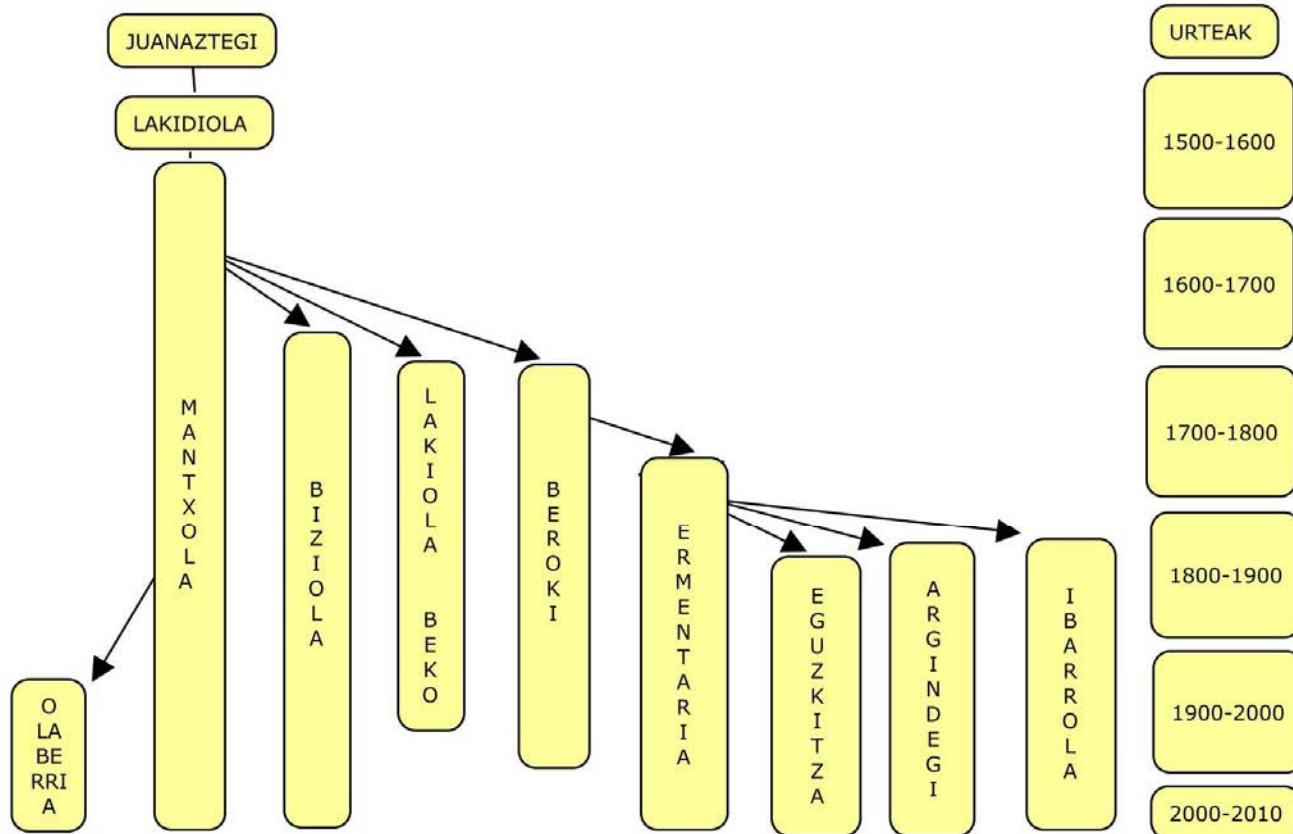
Hortik, beste seme bat Ermenteria baserrira joan

zen. Hurrengo belaunaldian, baserria bitan zatitu zen eta bi seme Ermenteria baserriko etxebizitzaz banarekin gelditu ziren, Errementari goikoa eta Ermenteri behokoa. Lan honetan Errementari behokoko adarra soilik aurkeztuko dugu, Errementaria adarra deitu dioguna. Bertako beste seme bat XVIII mendearen bukaeran, Luis Diaz de Agirre Eguzkitzara pasa zen bizi izatera, Eguzkitzako adarra sortuz. Eguzkitzan, bertakoek gaur egun Agirre abizena ez izan arren, belaunaldi batzueta etxera ezkondu zena alaba izan zelako, denak dira Luis Diazen zuzeneko ondorengoa. XIX mendearen hasieran Errementariako bi seme ezkondu ziren, bat Ibarrolara eta bestea Argindegira, Ibarrolako adarra eta Argindegiko adarra sortuz.

Azkenik, Mantxolan jaiotako beste Agirre bat, Frantzisko Mari Agirre, XX. mendearen hasieran Olaberriko joan zen bizi izatera, Olaberriko adarra sortuz.

Bederatzi adar hauen garapen osoa da lan honetan azaltzen dena.

## DIAZ DE AGIRRE ADARRAK LEGAZPIN

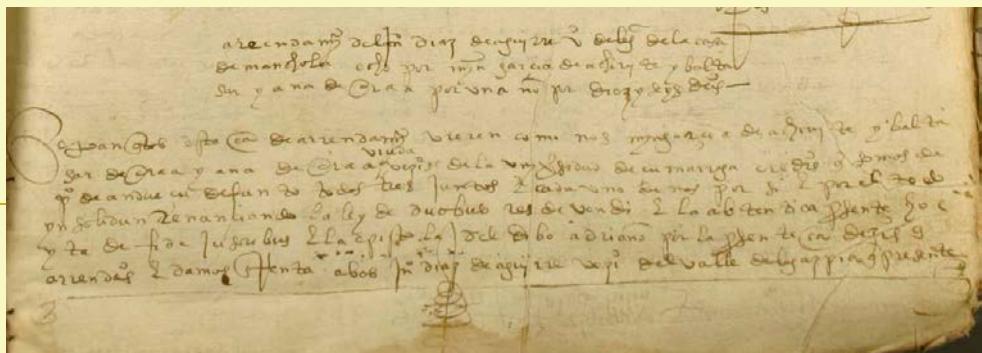


# MANTXOLA ADARRA

Hau da Diaz de Agirre familiako adarrik zaharrena, dokumentatu baitago 1582tik 2009ra jarraian Agirre familia bera izan dela baserri honetan bizi izan dena. Horrela adierazten digute 1582ean Juan Diaz de Agirrek egin zuen Mantxolako maizter kontratuak (ikus azpiko koadroa) eta 1649tik hona egin diren bizilagunen udal erroldekin. Agirre familia 300 urte baino gehiago errenero egon ondoren, XIX mendea aurreratuta zegoela, Genaro Agirre Villar eta bere emazte Estefania Aldasorok baseria erosi zuten.



Arg.M.S.F.



## Año 1582. Arrendamiento de Joan diaz de aguirre vecino de legazpia de la villa de Legazpia de la casa de manchola

Sepan cuantos esta carta de arrendamiento vieren como nos martin garcia de achivyta y baltasar de oraa y ana de oraa viuda vecinos de la universidad de zumarraga herederos como somos de pedro de andueza defunto todos tres juntos e cada uno de nos por si y por el todo ynsolidun y renunciando la ley de duobus rxes divendi e la autentica presente hocita de fide jusoribus e la epistola del dibi adriano por la presente carta de... de arrendamiento que damos en renta a bos joan diaz de aguirre vecino del valle de legazpia que presente estays la casa y caseria de manchola con todas sus tierras y mançanales castañales y robledales y con todo lo demas pertenecido ala dicha casa y caseria que esta sito en el dicho valle de legazpia jurisdicion de la villa de segura cuyos limites son notorios y conocidos por tiempo de un año cumplido primero siguiente que comenzara por el de san martin deste presente año y se cumplira el dicho arrendamiento el dia de san martin del anno venidero de MD ochenta y tres por precio de diez y seis ducados ...

(Gipuzkoako Protokoloen Artxibo historikoa - Oñati - leg 1/004014 –39 orria—1582 urtea)



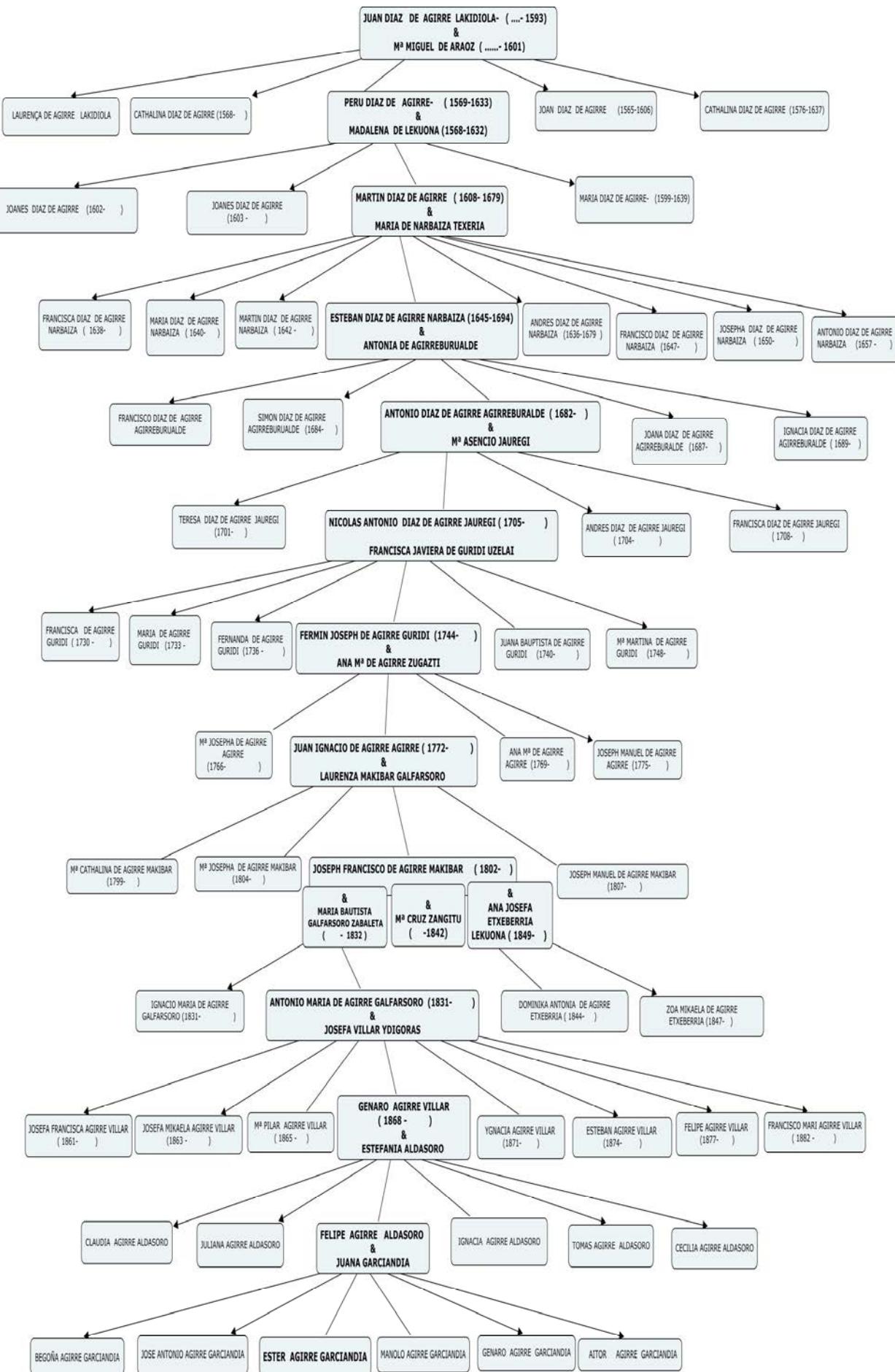
Estefania Aldasoro eta Genaro Agirre.

Arg:Familiako artxiba



Juana Garciandia eta Felipe Agirre.

Arg:Familiako artxiba



# BIZIOLA ADARRA

Biziola baserrian Agirre familia izan dugu azken 300 urtetan, bederatzi belaunalditan.

Hasierako 200 urtetan familia errentero egon zen, baina 1890eko hamarkadan Tomas de Agirre eta bere emazte Josefa de Epeldek lortu zuten baseria erostea, 5000 pezeta ordainduz.

Horretarako 1886ean egin zen baserriaren neurketa eta tasazio zehatzta, hurrengo iruditan ikus daitekeen moduan.

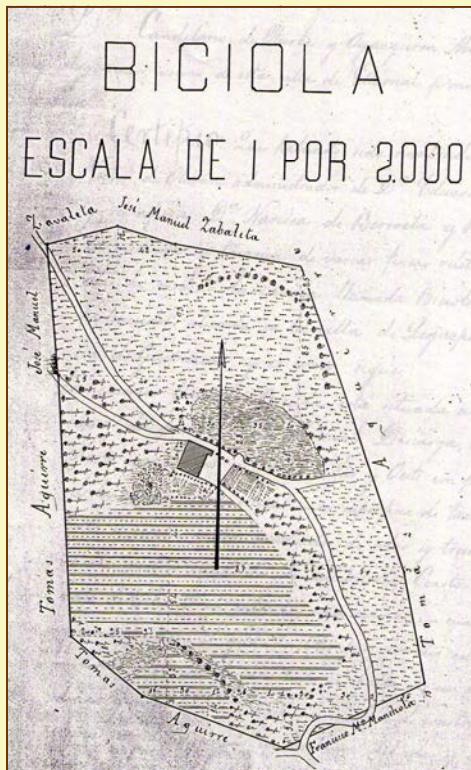


Arg: Familiaiko artxiboa



Arg: Familiaiko artxiboa

AGIRRE AIASTUI familia 1935ean: Santi, Placido, Maria, Rufina, Jose eta Bixenta Agirre. Eserita, aitte Cesareo eta ama Celestina. Bien artean seme gaztea Manuel.

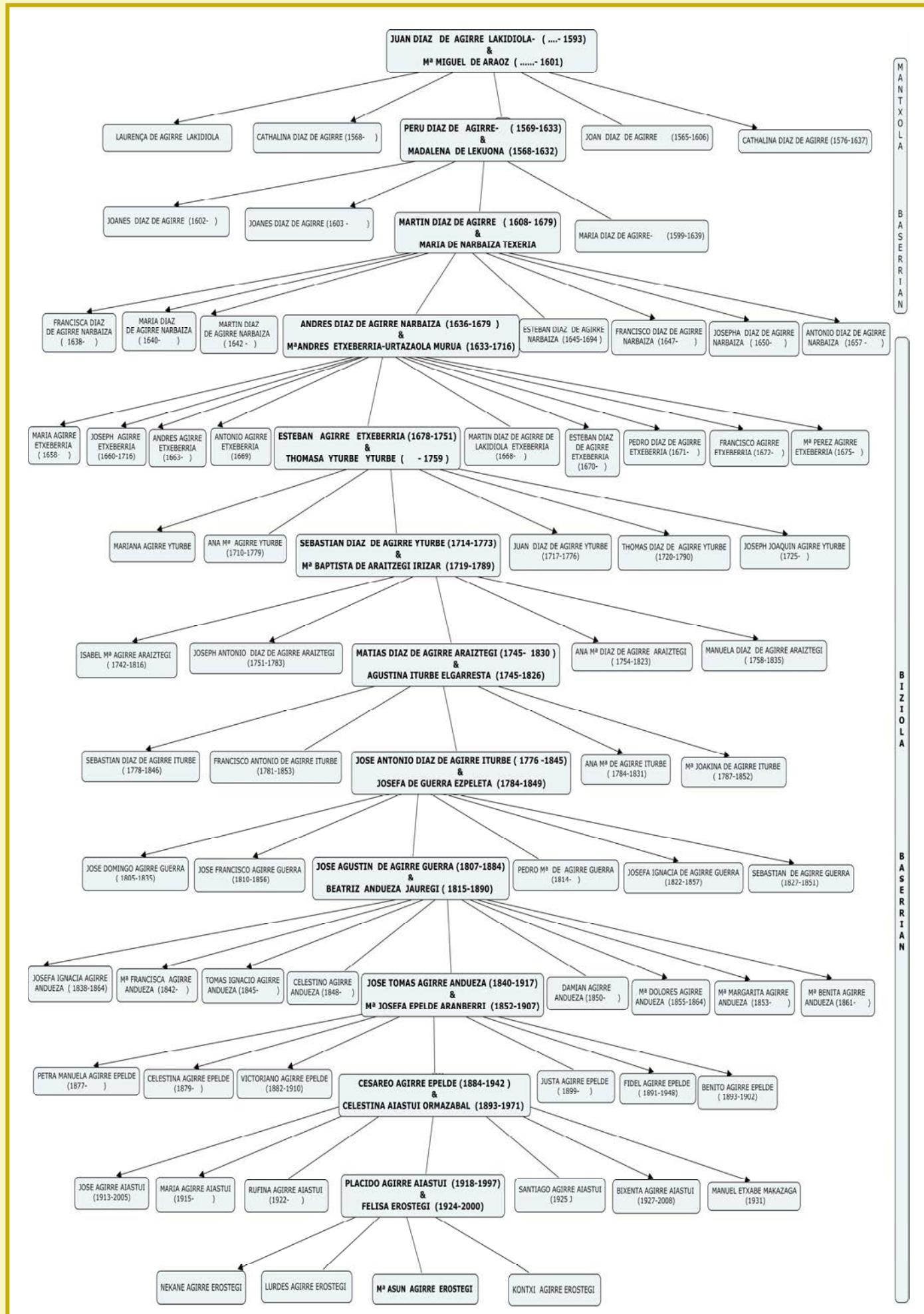


Arg: Familiaiko artxiboa

AGIRRE AIASTUI familia 1961ean. Zutik: Joxe, Manuel, Bixenta, Santi, Placido. Eserita, Rufina, ama Celestina eta Maria.

*La casona de Biciola de Legazpi con sus pertenencias importa la suma de cinco mil sesenta y una pesetas y ochenta y cuatro céntimos agujas resulta de las operaciones practicadas conforme a mi ideal sobre y entiendo yo para que conste dize el presente  
Vallarral a 1º de Mayo de 1886  
Candalaria de Busturia*

1886eko baserriko planoa eta tasazioa.  
Dok: Familiaiko artxiboa



# LAKIOLA ADARRA

Diaz de Agirre familiak Lakiolabekoa baserrian XVII. mendearen bukaeratik XX. mendearen erdialdera arte egin zuen. Dokumentatuta dugun lehen Agirre, *Martin Diaz de Aguirre de Laquidiola* dugu, 1668ean jaioa. Ondoren beste zazpi belaunaldi bizi izan ziren Lakiolan, baina XX mendearen erdialdean baseria hustu eta Agirretarrak Urretxura joan ziren. Agustin Agirre Urretxuko alkatea izan zen.

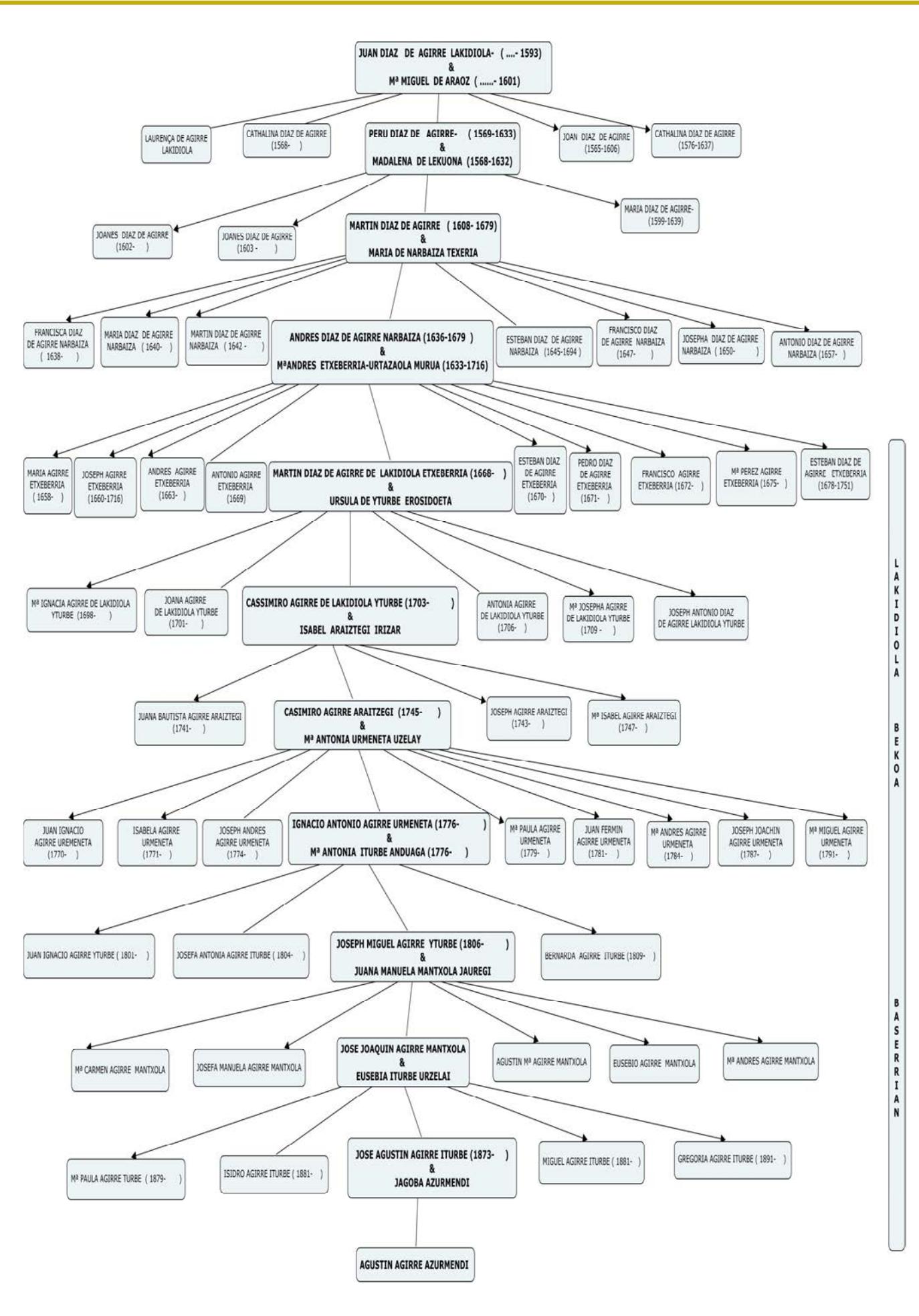


Arg: M. Urkola



Arg: Gorka Salmeron

Legazpi herria Ardanbideta ingurutik ikusita



# BEROKI ADARRA

Beroki baserriko lehen datua 1683koa da. *Miguel de Manchola* azaltzen da: “*dueño de Urtaza abajo y Veroqui*”. (Oñatiko Protokoloen artxibategia H- 299 – F24). Ez dakigu orduan Berokin norbait biziko ote zen.

1726an Berokin Diaz de Agirre deiturako kideak jarri ziren biziñen eta horien ondorengoak 250 urtez bertan bizi izan ziren, XX. mendearren 70. hamarkadan hustu zen arte.

Berokin lehenbiziko Agirre familia 1726ean osatu zuten, Joseph Diaz de Agirre eta Maria Mantxola Narbaizak. Zorte handirik ez zuten izan, 1726an bigarren haurra erditu eta berehala Maria hil zelako.



Arg.: I.L. Ugarte

**Haurra:** Martin Diaz de Agirre Mantxola, 1726ko ekainaren 18an jaio zen.

**Ama:** Maria, 1726ko uztailaren 5ean hil zen, haurra izan eta 17 egunetara.

**Aita:** Martin Diaz, 1726ko abuztuaren 25an berriz ezkondu zen, emaztea hil eta hilabete eta erdira.

**Dokumentuak Donostiako Eliz Barrutiko Artxibategia daude:** Haurra, Martin Diaz de Agirre Mantxolaren bataio-agiria: 3. Bataio liburua. Orria: 89 vº; Ama, Maria Mantxolaren heriotzaren agiria: 3. Heriotz liburua, 24 vº; Aita, Martin Diazen ezkontza agiria: 3º ezkontza liburua. Orria: 47 rº



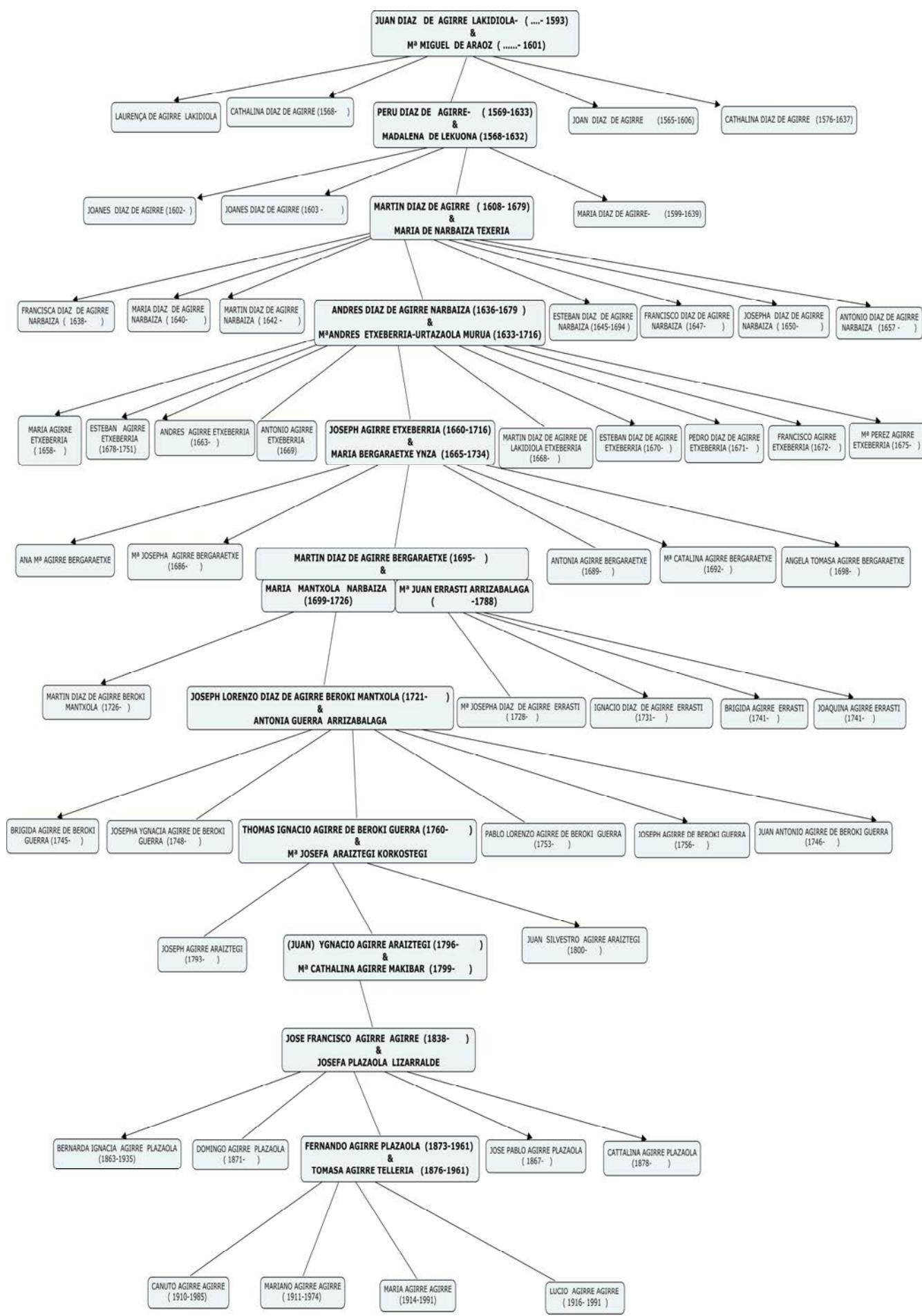
Arg.: Jose Antonio Azkarraga

Berokin gari lanetan. Emakumeak Kattalin Agirre Plazaola eta Maria Agirre Agirre dira, besotan gari-azaoak dituztela.



Arg.: Familia artiboa

1928ean Berokiko Agirre Agirre familia: Maria, aita Fernando, Canuto, Mariano, ama Tomasa eta Lucio.



# ERREMENTARIA ADARRA

Agirre familia hau Errementaria baserrian dago XVIII mendearen erdialdetik gaur egun arte. Guztira, zazpi belaunaldi daude dokumentatuta.

Lehengo bi belaunaldi errenero egon ziren, baina hirugarrenak, Martin Jose Agirre Urmenetak eta bere emazte Josefa Ignacia Mantxolak baserria erosi zuten 1869ean eta handik aurrera etxea jabetzanzan izan dute.

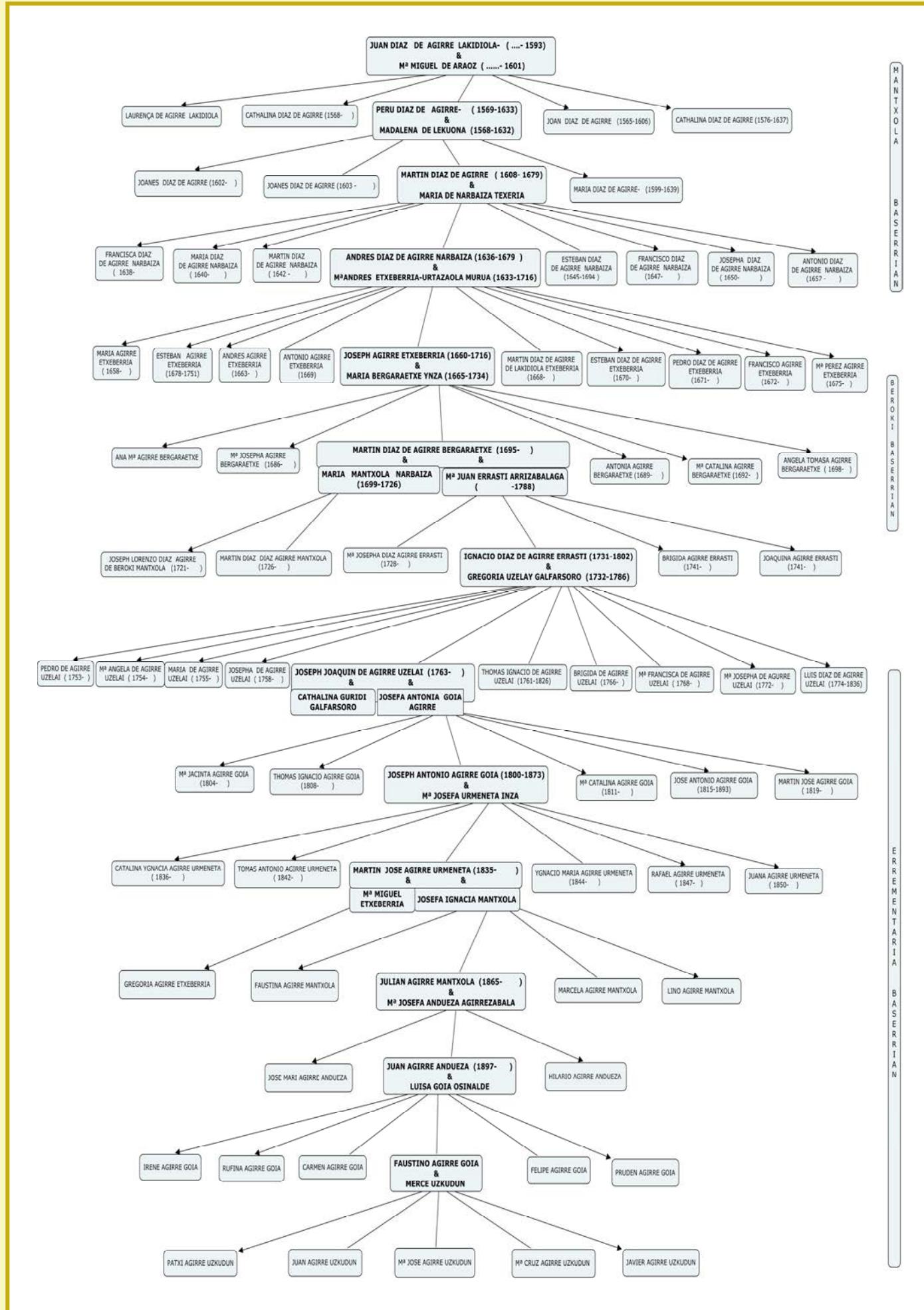


Arg: Tere Mendieta



Arg: Familiako artxiba

Agirre Goya familia. Zutik: Felipe, Pruden, Carmen, Rufina, Irene eta Faustino Agirre Goya. Eserita, aita-amak: Luisa Goya Osinalde eta Juan Agirre Andueza.



# EGUZKITZA ADARRA

Diaz de Agirre familia Eguzkitzan dagoela XVIII mendearen bukaeratik dokumentatuta dago. Bertan, Errementarian jaiotako Luis Diaz de Agirre (1774-1836) bizi zen, bere emazte M<sup>a</sup> Fermina Aranburu Agirrerekin (-1769). Haien ondoren goak jarraitzen dute gaur egun ere, nahiz eta abizen aldaketak izan, etxera alaba ezkondu izan delako.

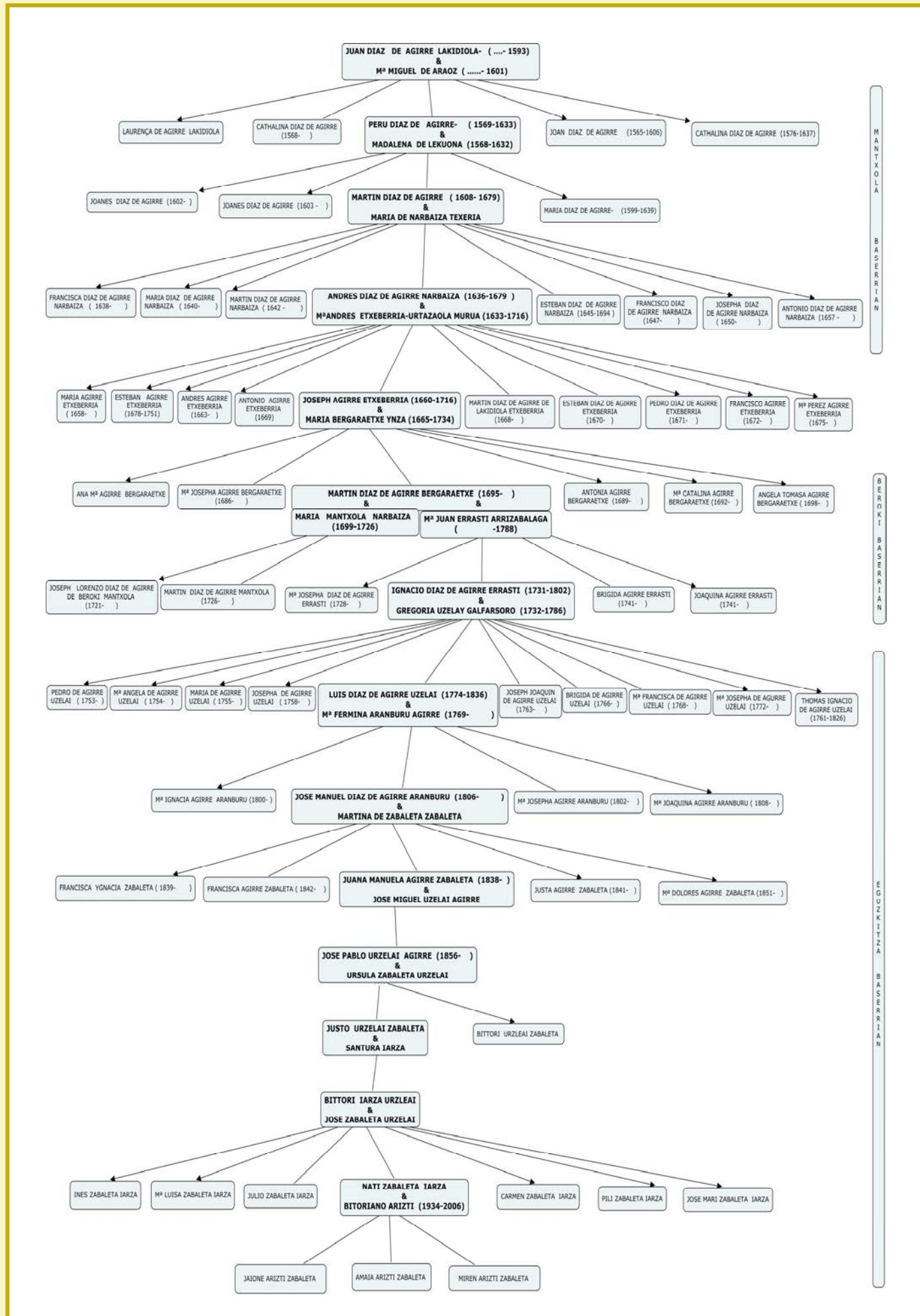


Arg: Eva Azkina



Arg: Ignacio Aguirre-Burdinola bilduma IA-56-PI4

Eguzkitzako Jose Pablo Urzelay Agirreren familia. Atzean: Tiburcio Iartza, M<sup>a</sup> Santos Iartza, Juan Jose Iartza Urzelay, Bixenta Urzelay Zabaleta eta Justo Urzelay Zabaleta. Erdian: Bittori Iartza, Ursula Zabaleta, Jose Pablo Urzelay Agirre eta Dominga Iartza. Lurrean, Bittor Iartza.



# ARGINDEGI ADARRA

Argindegia baserria zaharra da, XVI. mendean Narbaiza familia bizi zen bertan.

Agirre abizena XIX mende hasieran sartu zen Argindegia, bertako alaba Josefa Antonia Aranburu Agirre, etxera ezkondu zenean.

Aipatzeko da Josefa Antonia Aranburu etxera ezkondu zela, bere gurasoek eta senarraren gurasoek trukeko ezkontza hitzarmena egin zutelako: hiru alaba besteen hiru semeekin ezkondu zituzten. Eta horrela azaldu zuten, 1814, 1818 eta 1820ean, notarioaren aurrean sinatutako dokumentuetan (Oñatiako Protokoloen artxibategia: leg I-2315-34r., leg I- 2321- 226r. eta leg I- 2323- 362r.)



Arg. Familialako artxiboa

*“En la villa de Legazpia a diez y seis de enero de mil ochocientos y catorce ante mí, el escribano, y testigos infrescitos, de una parte **Tomas Diaz de Aguirre y Josefa de Zabaleta**, su mujer...*

*y de la otra, **Manuel de Aranburu y M<sup>a</sup> Josefa de Aguirre**, su mujer...*

*dijeron que entre sí y varios parientes que se hallan presentes estan conformes en que los citados Jose Ignacio Diaz de Aguirre y M<sup>a</sup> Fermina de Aranburu contraigan legitimo y verdadero matrimonio, a cuyo efecto... quieren formalizar su capitulado matrimonial...*

*Lo primero, dichos Manuel de Aranburu y M<sup>a</sup> Josefa de Aguirre, su mujer, declaran que además de la actual novia M<sup>a</sup> Fermina de Aranburu, tienen otras tres hijas: M<sup>a</sup> Martina, Josefa Antonia y Manuela, solteras... declaran que se hallan conformes en casar a una de la hijas expresadas con uno de los hijos de los indicados Tomas de Aguirre y Josefa de Zabaleta.*

*Y bajo este supuesto, consignan a las otras dos hijas que queden, para sus dotes y legitimas paternas y maternas a cada, ciento cincuenta ducados de vellon en dinero metálico...*

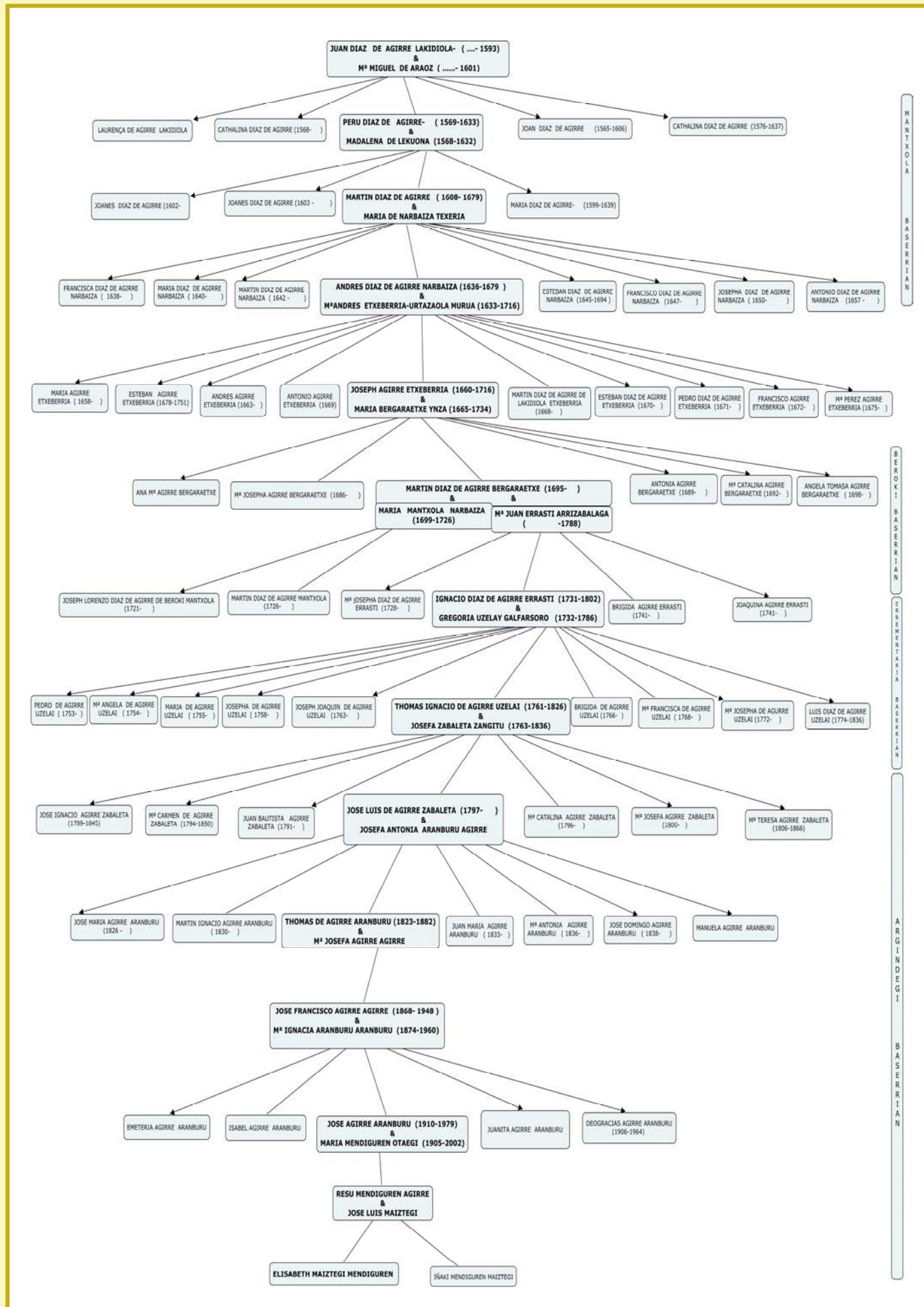
*... Los relacionados Tomas Diaz de Aguirre y Josefa de Zabaleta, su mujer, teniendo en consideración el casamiento de trueque que intentan entre uno de sus hijos que elijan y una de las tres hijas de dichos Manuel de Aramburu y M<sup>a</sup> Josefa de Aguirre, ofrecen y se obligan a dar a su hijo novio Jose Ignacio Diaz de Aguirre para sus legitimas paterna y materna...*

*Y por si no se pudiese verificar el insinuado casamiento por algun embarazo que resulte, para este caso, trescientos ducados de vellon en dinero metálico, y por si ocurriese el que no se ejecute el casamiento porque no quieran los dichos Tomas y Josefa, su mujer, o por alguna otra causa que puedan ellos evitar, por depender de su voluntad y no lo hagan, cuatrocientos ducados de vellon en dinero metalico, pagaderos en aquellos plazos o modo en que se ajusten entonces... ” (Oñatiako Protokoloen artxibategia: leg I-2315- 34 orria)*

Jose Ignacio Diaz de Aguirre eta M<sup>a</sup> Fermina de Aranburu, 1814ean ezkondu ziren. Hasieran Argindegia bizi arren, 1820ean M<sup>a</sup> Ferminaren gurasoekin Ibarrolara joan ziren bizi izatera.

Juan Bautista de Agirre eta M<sup>a</sup> Martina de Aranburu, 1818ean ezkondu ziren. Erremantaria behekoan jarri ziren bizi izaten Juan Bautistaren gurasoekin.

Jose Luis de Agirre eta Jose Antonia de Aranburu, 1820ean ezkondu ziren eta Argindegia bizi izan ziren. Bere ondorengoeak bertan segitzen dute gaur egun.



# IBARROLA ADARRA

Ibarrola baserria berria da, 200ren bat urte ditu. 1811ean Argindeggi baserriko Manuel de Aranburu eta bere koinatu Eguzkitzako Luis de Agirrek, Udalari, Iburueta edo Ibarrola izeneko lur saila erosi zioten eta urte batzuk beranduago bertan hirin errota eraiki zuten (Oñatiko Protokoloen artxibategia: leg I-2313- 409 orria).

XIX. mendearren hasieran Udalak gerrako gastuei aurre egiteko, lur sail ugari saldu zituen. (“Tasación y venta de terrenos concejiles, 1811” Legazpiko Udal Artxiboa – 164/12). Erosleak, gehienetan, sailen ondoan dauden baserrietako bizilagunak izaten ziren edota sail horiek aurretik erabiltzen zituztenak (egur, garaoa, gaztainak, e.a. biltzeke erabiliak izaten ziren udal lur sailak).



Arg: Familia Ibarrola

**1814 urtea:** “... *Manuel de Aramburu y M<sup>a</sup> Josefa de Aguirre... declaran tienen y poseen los bienes siguientes: - un molino harinero construido de nueva planta por ellos y por Luis de Aguirre, inquilino de Eguzquiza, a mitades, que se tasó en cuatrocientos ducados, sito en el paraje llamado Iburueta...*” (Oñatiko Protokoloen artxibategia: leg I-2315- 34v).

**1820:** “... *Los referidos Manuel de Aranburu y M<sup>a</sup> Josefa de Aguirre declaran que por ahora piensan vivir con los novios en la Casería de Arguindegui de esta villa, que ellos tienen arrendada, hasta que preparen y concluyan a su satisfacción una casa molino con sus pertenecidos, que están trabajando, en el término llamado Iburueta, en terrenos comprados a esta villa de Legazpia, a donde piensan trasladarse después dichos Manuel y su mujer...*” (Oñatiko Protokoloen artxibategia: leg I-2323-363).

Handik urte batzuetara, 1820ean, Manuel errota-etxea eraikitzen ari dela azaltzen da dokumentu batean:

Eraikuntza bukatzean, Manuel de Aranburu, bere emaztea, M<sup>a</sup> Josefa Agirre eta 1814ean ezkonduak alaba Fermina eta honen senarra Jose Ignacio Agirrerekin etxe-errota horretara bizi izatera joan ziren.

Baserri honetan familia bakarra egon da hasieratik. Seme-alabaren bat etxera ezkondu izan ohi da, etxea mantendu eta bertatik bizi modua ateratzeko helburuarekin. Ezkontzen ziren beste senideak etxetik irteten zuten.

**1880ean etxea nolakoa zen, udal erroldan deskribatua agertzen da:** “... *consta de: 2 dormitorios separados por pared = 3 ventanas = cocina = fiemos dentro = tan buena cosecha = 1 cuadra de 30 m<sup>2</sup> y 4 ganados = no tiene excusado .*” (Legazpiko Udal Artxiboa: C/ 348/9)



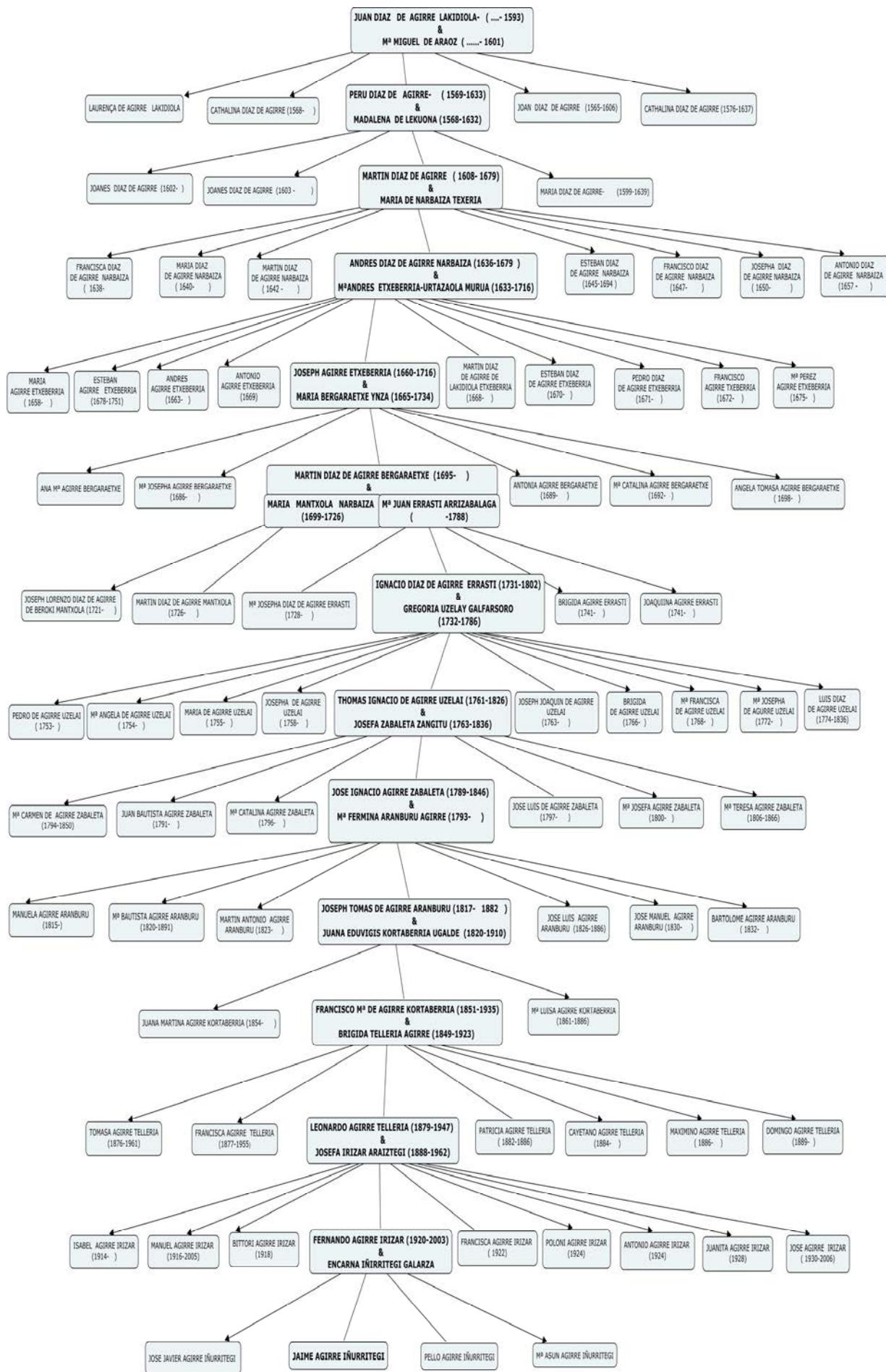
Arg: Lucio Vergara

Ibarrolako AGIRRE IRIZAR familia 1940an, zutik: Poloni, Juanita, Antonio, Bittori, Joxe, Fernando eta Francisca. Eserita: Manuel, aitte Leonardo Agirre, ama Josefa Irizar eta Isabel.



Arg: Eva Azkarraga

AGIRRE IRIZAR familia 1990ean: Isabel, Manuel, Bittori, Fernando, Francisca, Poloni, Antonio, Juanita eta Joxe.



# OLABERRIA ADARRA

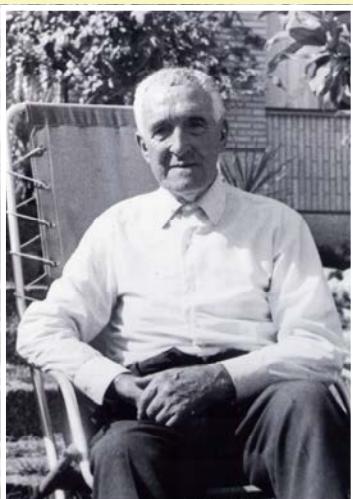
Mantxolako adarretik zuzenean irteten duen Agirre familiako adarra dugu hau. XX mendearen hasieran Mantxolako Frantzisko Mari Agirre Villar, Bernarda Odriarekin ezkondu eta Etxetorren jarri ziren bizi izaten hasieran, ondoren Olaberrira pasatzeko.



Arg: Familia arrizbooa

## Francisco M<sup>a</sup> eta Bernarda Olaberrira joatearen arrazoia:

*“Según Eugenio Aguirre Odria, el motivo del cambio de residencia de Etxetorre a Olaberria de sus abuelos Frantzisko Mari y Bernarda, se debió a la necesidad de Patricio Echeverría de preservar a su empresa de una posible competencia al haberse quedado vacío el caserón de Olaberria. Este caserón conservaba la infraestructura proporcionada por las sucesivas actividades industriales llevadas a cabo, a lo largo de varios siglos, en la planta baja, bodega y olatxo. El año 1919, Patricio llegó a un acuerdo de compra de todas las acciones de sus tres socios. El mismo año pagó el precio estipulado a Prudencio Guereta e Irazabal y a Romualdo Echeverría y Orueta, pero a Pedro Regalado Francisco de Segura y Altube le entregó una parte del montante total, dejando aplazada la cantidad restante, que la saldó en 1935, pagando mientras tanto el % de intereses pactados y habiendo constituido “hipoteca voluntaria en seguridad del pago”. Para la operación de compra citada tuvo que pedir dinero prestado, quedando responsable de importantes deudas. A finales de 1921 o primeros días de 1922 la familia Bähr/Von Daacke, conocida como los alemanes de Urdaneta, abandonaron Olaberria con destino a Ormaiztegi. Patricio (en esas fechas, era conocido como Patricio Txiki, ya que a su tío Patricio Elorza se le denominaba Patricio haundi), intuyó que Olaberria podía ser un peligro grave para su negocio. Pensó que su amigo de infancia, Frantzisko Mari, le podría ayudar a salir de aquella amenaza (habían nacido en 1882, uno en Mantxola Aundi y el otro en Azpikoetxea). Patricio le explicó el apuro en que se encontraba y le invitó a que se mudara a Olaberria, le ofreció pagarle la renta durante 10 años, y aunque en principio Frantzisko Mari y Bernarda le hicieron ver que en Etxetorre se encontraban muy felices, accedieron a sus deseos.”*



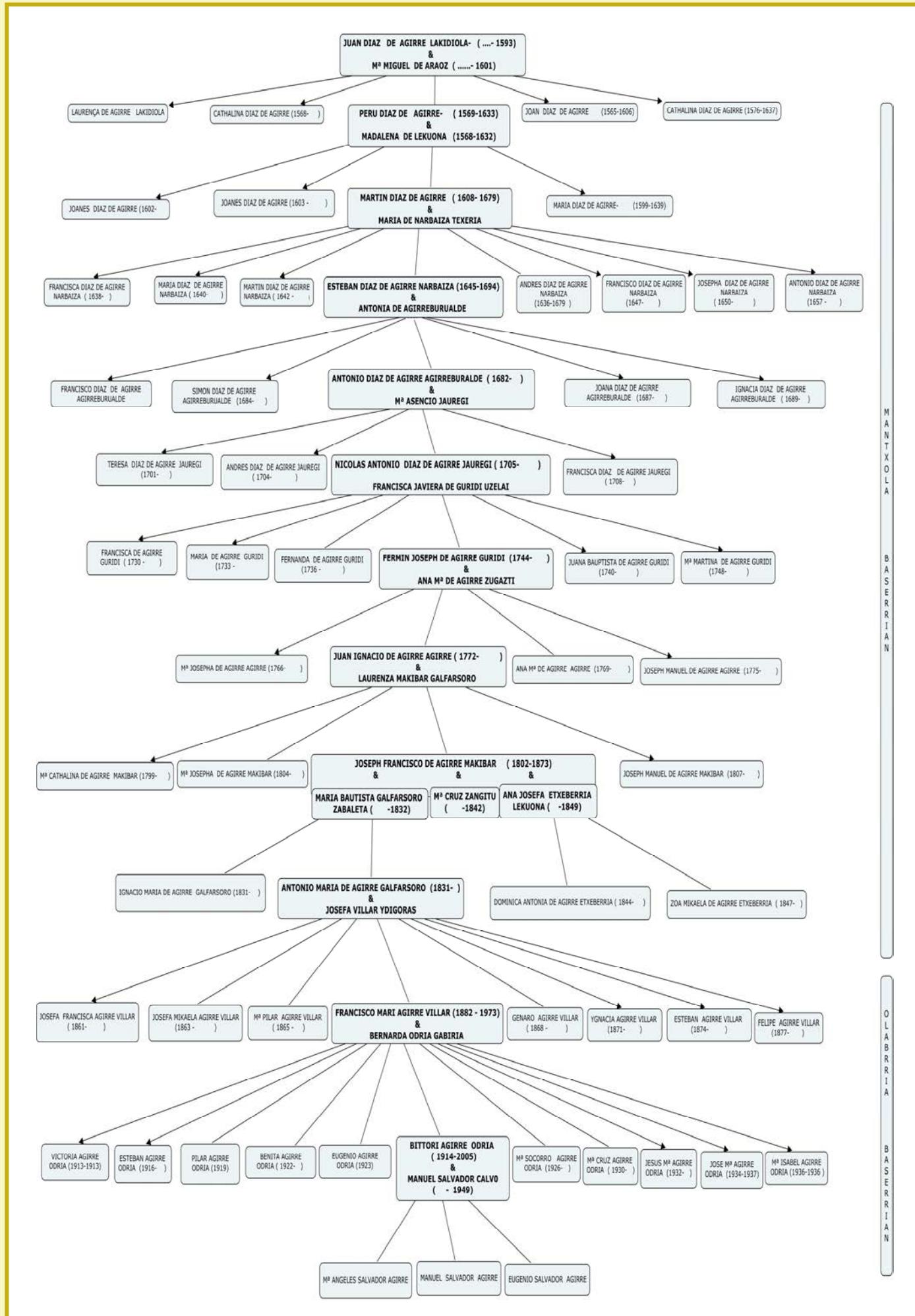
Arg: Familia arrizbooa

Frantzisko Mari Agirre Villar



Arg: Lucio Vergara

Bittori Agirre Odria



## **Bazkide egin zaitez! Hazte socio/a!**

**IZENA**.....  
Nombre  
**HELBIDEA**.....  
Dirección  
**TELEFONOA**..... **E-MAIL** .....

Teléfono

**K.K. (20 zenbaki)**.....

C.C.

**URTEKO KUOTA** / Cuota anual: 40 €

**BURDINOLA ELKARTEA**  
Latxartegi 10, beheia. 64. p.k. 20230 Legazpi

### **TXINPARTAK**

ERREDAKZIO TALDEA: Eva Aztiria, Manolo Salmeron eta Jose Luis Ugarte.

LAGUNTZAILEAK: Miguel Angel Aguirre, Manuel Salvador, Tere Madinabeitia, Kontxi

Agiirre, Ester Agirre, Mertxe Urkiola eta Pedro Vega.

ARGAZKIAK: E. Aztiria, Gorka Salmeron, J.L. Ugarte.

MAKETAZIOA: *Burdinola*

LEGE-GORDAILUA: SS-1077/01

